

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази једанпут у месецу. Претплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Доноси и предплата шаљу се: Уредништву „Школски Листа“ у Сомбор.

Бр. 4.

У Сомбору, 10. Априла 1885.

Год. XVII.

АТАНАСИЈЕ ГЕРЕСКИ

ДОБРОТВОР НАРОДНИ.

Велики добротвор народни Атанасије Петров син Герески променио је земаљски живот са небесним у својој 76. години 30. Марта, оставивши у народу свом себи вечите споменике, који ће трајати докле буде србства и који ће служити на усређење и просвећење наше младежи и нашега народа.

Честити старина овај родио се у Черевцу године 1810. и свршивши србску народну школу у месту свог рођења одао се на изучавање спецерајске трговине. Као трговачки помоћник уз припомоћ тријестанске србске црквене общине, коју му је набавио тамошњи учитељ Димитрије Владисављевић, оде он у Одесу и ту неуморно радећи шест година у знатној једној трговачкој кући, толико уштеди од своје зараде, да је могао отворити самосталну радњу у Одеси, којом је педесет година управљао и стекао велико имање

Отличителне црте његовога карактера биле су: православна побожност и љубав к свом србском народу.

Сећајући се помоћи, коју му је у младости тријестанска србска црквена община дала, вратио је он њој свој дуг богато и шаљао лепа уздарја тој и другим црквама нашим.

У старости својој остави радњу и пресели се у место рођења свог Черевца — желећи ту последње дане живота свог у миру провести, и у свом србском народу, коме је целог живота свог са најљепшијом љубави отдан био, вечити спомен себи оставити. С тога је на олтар народне просвете још за живота жртвовао 21.000 рубаља (преко 30.000 фор.) на оснивање благодјејанија, у коме ће се добри и сиромашни учевици ново-

садске србске гимназије, прихраћивати. По гласу основног писма има се ово благодјејаније називати основатељевим именом „Атанасеум“ а професорска колегија новосадске гимназије водиће надзор над питомцима у том благодјејанију.

Осим „Атанасеума“ купио је врли овај добротвор 1880. године сгоднo сготовљену и са нуждним просторијама снабдевену кућу у сред Черевиха за 2300 фор. и покљонио ју је одмах православној црквеној општини тамошњој за вероисповедну женску школу (види број 23. „Шк. Л.“ од 1880).

Пред смрт своју, сетивши се најпре својих сродника, завештао је православној општини у Черевиху 2000 фор. као фонд за вероисповедну женску школу, која је у његовом горепоменутом здању смештена, а своју кућу у Новом-Саду оставио је, да из прихода њених подпору добијају сиромаси, који су без своје кривице пострадали.

Заостало имаће наредио је неумрли покојник, да се подели на две једнаке половине; од којих је прву оставио на фонд србске више девојачке школе у Новом-Саду, а другу је завештао „Матици србској“, као „Фонд Атанасија Гереског“ за нахраћивање дела србских књижевника и за издржавање сиротих књижевника.

То су задушбине, које је оставио своме народу честити Атанасије Петров син Герески, који ће одсада вечито живити у народу свом са својега добротворства и са својих задушбина, и примером својим служиће за углед кроз векове свима онима, којима је Бог земаљска блага поделио.

Тело великог овог добротвора народног опојано је 2. Априла пре подне у саборној цркви новосадској уз велико саучешће народа и србских учевних завода, затим је свечано пренешено на локалном параброду уз пратњу представника разних учевних завода и грађанства у Черевих, где је у порти тамошње србске цркве сахрањено.

Нека је вечна успомена и слава на земљи неумрлом добротвору народном Атанасију Гереском!!

† ДР. КАРЛО КЕР.

(Свршетак.)

Др. Карло Кер с признањем казује, да су његовом педагошком и књижевном раду много допринели пријатељски односи и разговори са знатним теоретичарима педагозима и

WWW.NILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БЛИОТЕКА

бившим управитељима готајског учитељишта са: Др. Карлом Шмитом енциклопедистом, који је, по Кêровим речма, био у свему „велик“ у врлинама као и у погрешкама, и Др. Фридрихом Дитесом познатим педагошким капацитетом. Под упливом првога написао је своју знамениту књигу: „Хришћанска наука у народној школи“ 2 свеске, од које је до 1881. год. изишло већ 4. издање. С овом је књигом навучао Кêр на себе омразу протестанских настора, а по свој прилици с тога, што је у предговору изјавио, да му је цел, да научи децу не догматичним препиркама, него хришћанској љубави. Он вели: »Für die Volksschule ist nicht das die Hauptsache, was die Menschen trennt, sondern das, was sie einigt... Hadersachen gehören nicht für die Kinder.« — Под упливом Др. Ф. Дитеса написао је своје најзнатније дело: „Рад у народној школи“ (Praxis der Volksschule), где је изнео теоретички и практични поступак, како се предају сви предмети у спојеним и одељеним разредима народне школе. Ово је дело већ прве своје године доживело три издања, а 1880. г. видимо већ 9. издање. Дело је преведено већ на српском језику (од Стеве Д. Поповића), а и на језицима мађарском, инглеском, руском, холандеском, шведском и јерменском.

У Готи је написао Кêр и треће знаменито дело: „Немачки језик у I. разреду“ (»Der deutsche Sprachunterricht im ersten Schuljahre«), исторични развитак и педагошки поступак у овој настави (1882. г. изишло је 7. издање)

Штета је, што су ова два изврсна теоретичара тек кратко време провели са овим ретким практичаром, а ми би можда и више овакових ремек-дела педагошких доживели.

Са овим извршним књижевним радом стекао је Кêр лепа гласа и њему почеше стизати понуде за боља и отличнија учитељска места, али на понуду готајске владе, да остане за управитеља готајског учитељишта и ведбаонице одбије добивене понуде и остане и даље у Готи.

Готајска влада изаслала га је 1871. г. да посети и проучи устројство учитељских школа у Пруској и Саској и плод овог путовања био је то, да је 1872. г. почео издавати лист за учитељишта (»Pädagogische Blätter«), који је уз сарадњу више ваљаних педагога издавао и уређивао све до смрти своје.

По свршеном францеско-пруском рату, одиочне пруска влада много више да ради за бољитак просветни, а поглавиту бригу обрати основним народним школама; укине тако зване:

»Regulative« и отвори врата — вишем полету школском. Министар просвете Др. Фалк обрати пажњу на учитељишта и стаде ова подизати и освежавати новим и млађим снагама, те у том раду свом уочи прво Кѐра и позове га, да се прими управе семинара халберштатског, који је пре 100 година основао знаменити педагог Еберхард Рохов. Кѐр прими ову понуду и ступи на праг новог рада 15. Јула 1873. год. у прекрасно, парком опасано семинарско здање, где је имао простран, леп и угодан стан, према оном у Готи, те ми пише отуда овако: »Ich habe eine sehr schöne Wohnung (ich wohne wie ein Fürst) und befinde mich sehr glücklich.«

Кѐр је имао пуне руке посла, док је оно забатаљено стање у халберштатском учитељишту удесио и у редован ток довео, и покрај толиког посла доспео је ипак да са управитељем више девојачке школе халберштатске Крибичем напише у 4 дебеле свеске „Читанку“ за учитељске школе, (које су 1882 г. изашле већ у 3. издању). Монументално дело! Од 1877—1882. год. написао је помоћу више одабраних педагога „Историју методике у немачким народним школама“ такође у 4 дебеле свеске.*) Из ових се дела види, како је Кѐр дубоко познавао немачку педагошку литературу и како је смотрено и пажљиво знао бисер-зрнца бирати, да наниже тако леп ђердан, који може за украс служити свакој већој књижници.

Јула 9. 10. и 11. године 1878. прославило је халберштатско учитељиште 100 годишњицу свога постанка. То је била величанствена слава, достојна тога чина, али она је више намењена била тадањем старешини и управитељу Кѐру, него самом заводу, јер поштоватељи и љубитељи Кѐрови једва су дочекали прилику, да укажу своју љубав и оданост том заслужном и дичном колеги и пријатељу. А и власти саме такмачиле се, да што величанственије изађе ова слава и да ухвате прилику да се знацима признања одуже Кѐру за његов труд и заслуге по школски и педагошки развитак. Свечаност је трајала три пуна дана и Кѐр се уверио, да је његово семе пало на добру и плодну земљу и да је донело плодове признања. — Том приликом испунило се преко 3000 гостију из свију крајева простране Немачке и Аустрије, па и ми Срби били смо ту заступљени једним са-

*) Кер је осим овде напоменутих књига писао многе друге, које засепају у школски рад, писао у многим школским листовима и свака се његова књига одликује јасним чистим слогом, разумљивим и практичним садржајем, те с тога је и постао најпопуларнији школски писац данашњег доба.

другом нашим г. Матом Косовцем, меленачким учитељем, који је као Шифманов и Матичин питамац у то доба слушао Кѣра пуно две године дана и тамо и учитељски испит положио.

Кѣр је већ пре тога био обдарен од цара немачког и краља пруског витешким орденом црвеног орла, а приликом ове прославе подарен му је још од краља пруског орао краљевог домаћег реда. Херцог готајски Ернест II. даривао га је у знак признања за заслуге у готајским школама витешким крстом Ернестинског домаћег реда. Том приликом се одужио овом човеку и српски краљ — тада кнез — Милан, пославши му по своме тадањем министру просвете г. А. Васиљевићу уз брзојавни поздрав и таковски орден за заслуге. Наш садруг Косовац прича, како је тада одушевљено сакупљени збор пропратио овај лепи чин српског признања са: »Hoch! dem serbischen Fürsten Milan! — Hoch! den Serben!« — Филозофски факултет у Јени даривао му је руком изасланика свога — саде такође 24. Јан. о. г. преминулог) Др. Фолкмара Стоја почастну докторску диплому (*honoris causa*) у знак признања и уважања његових умних радова. Осим тога добио је других 7 лепих и скупоцених поклона од појединих друштава и учитељских зборова и 92 које брзојавна, које писмена и усмена приватна поздрава не само из Немачке, него и из Аустрије, Угарске, Србије и других крајева.

У толикој слави и хвали, понео би се какав слаб дух, ал Др. Кѣр не мења ни своје понашање, ни свој рад, него остаје онај, који је и био, скроман, покривен раденик, коме је само цел да свој позив савесно врши и другоме да користи.

Кад је у Ерфурту због необичних околности учитељиште западо у неред, упути пруски министар просвете Гослер Др Кѣра с титулом „школског саветника“ тамо, — у коме је највише вере у добар и савестан рад имао, — да стане на пут, да трулеж не пређе у сок, те да поведе тај завод новом полету и Др. Кѣр почетком 1884. године узме с новом искусном снагом свој критички нож и стане чистити отров, што је запао био у то културно тело, и тек што је залечио рану, а стиже га самртна коса и покоси тако нагло ту племениту снагу, која је другима живот давала, истрже нам душу, која је толике оживљавала, посече срце, које је тако жарко куцало за бољитак не само свог немачког народа, него и за цело човечанство, јер Кѣр је био *сав* учитељ, па одмах за тим и *сав* човек. Истина, он је

био, што се каже, добар немац, ал је знао уважавати, пошто-
вати и љубити и друге људе и народе, који су само човечни и
у којима је само опазио да теже за бољитком. Колико је њих
са разних крајева света долазило тамо, све је љубио, ал на нашу
радост служи нам, да је србе особито заволио, да је са србима
највише општио и да је са свима скоро у интимни одношај
ступио. Само један пример да наведем томе за доказ. Њему се
1871. године роди женско чедо, њему велика радост, јер је био
добар муж, честит и примеран отац. У таким приликама при-
ређивао је у дому своје највеће славе, па и тада приредио је
Кер свечану вечеру, на коју је сазвао до 50 60 својих прија-
теља и позаника. Међу пријатељима тим почасивовани смо нас
два србина не само позивом, него смо и кумовали детету, што
је тамо велико отликовање. Тако је Кер показивао сваком при-
ликом, да србе више него друге одликује, те је често пута до-
лазио сам, да нас позива у шетњу, што другима није указивао;
а и његова писма, која нам је овамо писао, пуна су љубави,
оданости и пријатељског одзива.

Ми смо овим у кратко нацртали живот и рад овог извр-
ног учитеља и педагога, те из тога може многи брат учитељ
узети примера, како ваља он да ради и да поступа, ако жели
у своје позиву успеха, ако му је стало до лепшег угледа до
вишег поштовања, и ако му је тежња да његов рад донесе на-
роду користи и лепша напредка. На овом примеру се показало,
како савестан и своје светом позиву одан сеоски учитељ може
стећи великог гласа, општег признања, уважаења, одликовања и
поштовања не само код обичног света, него и код крунисаних
глава; и ми можемо сада казати свакоме: „Иди, ради и ти тако!“

О овом покојнику могло би се још једанпут оволико пи-
сати, да се покаже, шта је привредио као учитељ, као педагог,
шта је као члан народа и друштва, као добар хришћанин чи-
нио, какав је као отац, као човек, као пријатељ био, ал ми ћемо
да оставимо то вештијем перу, а сад ћемо да одемо његовом
ладном гробу, па да га прелијемо сузом благодарности и да му
по нашем српском обичају кажемо: Лака ти црна земљица била,
наш мили, наш љубљени, наш верни пријатељу и учитељу!

А. В.

СЕДНИЦА ВИС. СРБСКОГ НАРОДНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА од 30. Марта 1885.

Председава Његова Светост Патријарх. Присутни: главни школски референт Др. Ђорђе Натошевић, сви чланови и народни тајник Исидор Ђирић.

У овој седници решени су следећи важнији предмети:

В. саборски одбор на умолење овога савета, одобрио је, да се Аркадију Варађанину управитељу и Милеви Симићевој учитељици у вишој девојачкој школи новосадској и Катарини Петковића учитељици у вишој дев. школи панчевачкој после десетогодишње службе децениални 10% додатак на редовну плату, а професору учитељске школе сомборске Исидору Стојковићу после десетогодишње службе други квинквенал на редовну професорску плату издаје. — На знање узето.

Исти саборски одбор јавља, да је Симеону Араницком из закладе Балине стипендија од 63 фор. на 84 фор. повишена.

В. кр. угар. министарство за богочаст и јавну наставу, на представку овог шк. савета да се госп. Јован Поповић управитељ срб. више девојачке школе у Панчеву од полагања учитељског испита ослободи, пошто се за професора на свеучилишту у Липискоме изобразио, — одговара, да исти управитељ има путем своје власти професорску од лајпцишког свеучилишта добивену диплому ради нострификације поднети, или ако такову нема, да има испит учитељски положити. Услед тога упућује се г. Јован Поповић да захтевани испит положи.

Његова Светост Патријарх подноси од в. кр. уг. министарства просвете достављене извештаје истога министарства о школама у Угарској за 188²/₃ и 188³/₄ годину као и извештај о стању државног мировинског учитељског фонда од године 188³/₄. Ови се извештаји у архиву школск. савета ставити имају.

В. кр. уг. министарство за богочаст и јавну наставу на представку овог школ. савета од 1. Октобра пр. год. ради повољног решења закључка србског народног сабора од 1879. којим би се имао стари мировински учитељски фонд србски обновити, одговара да се оснивање засебног мировинског фонда за србске вероисповедне учитеље неможе никако допустити, те по томе неможе се ни поменути закључак нар. конгреса од 1879. у претрес узети. Тога ради позива се школски савет да упути све учитеље и издржаваоце вероисповедних србских народних школа, да, — у колико нису захтевима земаљског закона од 1875. до сада одговорили, — неотложно ступе у државни мировински учитељски фонд, ради своје користи и ради одклонења тешких последице, које би по њи због неулагања у исти фонд наступити могле. Закључено је вис. србски народни сабор о овоме у своје време известити, а епархијским школским властима ово решење в. кр. министарства неотложно саопштити с налогом, да се исто свима издржаваоцима србских вероисповедних народних школа, и учитељима до знања стави.

На поновљени позив в. саборског одбора ради доставке извештаја о путовању школских референата и о прегледању школа, има се одгово-

рители, да је до сада само извештај архијерејског школског одбора о овом предмету приспео, а из темишварске и вршачке, као и из бачке и будимске епархије овопредметни извештаји за прошлу годину још до данас приспели нису.

В. саб. одбор на представку овога савета ради повишења награде учитеља вртарства у сомборској учитељској школи одговара, да се иста са обзиром на стално одређени прорачун не може уважити.

Њ. Светост Патријарх у след препоруке вис. кр. хрв. слав. земаљске владе позива школски савет, да се производи обртнички за потребе школске из домовине набављају. — Имају се дотични епарх. шк. одбори окружницом упутити да овоме задоста учине.

Гаври Грбићу учитељу у Врбасу, Теодору Ракићу учитељу у Ст. Паланци, Григорију Миладиновићу учитељу на Ченеју у Новом-Саду и Ђорђу Михајловићу учитељу у Бегечу на основу извештаја епарх. шк. одбора Бачког, имају се издати декрети.

Пошто је, по смислу извештаја епарх. шк. одбора Бачког остарелом учитељу новосадеком Василију Димитријевићу тамошња црквена община 200 фор. а магистрат ондашњи такође 200 мировине одредио; то је одобрено, да се исти даљег службовања реши и у мир постави, али да се предходно изиште, како од цркв. общине, тако и од магистрата новосадеког одоставерени препис акта, којима се дотичноме доживотна пензија обезбеђује.

Е. шк. одбор Бачки јавља, да је паланачка црквена община остарелом свом учитељу Лазару плем. Јулинцу после 50. годишње учитељске службе из својих средстава 400 фор. годишње мировине одредила. Узима се са одобрењем на повољно знање, и наређује се, да се записник, којим је дотична община горњу мировину одредила, у три равногласећа примерка овоме савету на потврђење поднесе.

Е. шк. одбор Бачки јавља, да је изнемогли учитељ бајски Александар Јанковић, пошто је лекарски доказано да даље служити не може, у мир постављен, и у име мировине добија из државног мировинског фонда годишње 100 ф., а од варошке общине бајске у име милостије 100 форинти. Црквена община тамошња обећала је била најпре да ће такође додавати у име пензије реченом учитељу годишње 100 фор али сада вели, да то не може давати дотле, док дугове своје неиздужи. — По предлогу истог еп. шк. одбора има се црквена община бајска, као издржавалац школе тамошње, — пошто је управо она и захтевала пензионовање учитељево, — позвати, да има неотложно још 100 ф. годишње из својих средстава умировљеном учитељу свом Јанковићу осигурати и уредно издавати, а постунак се њен, — којим је стечај отворила и учитељско место попунила пре него што је мировина болестног учитеља осигурана, — за некоректан проглашује.

Услед извештаја и поднеска епарх. шк. одбора у Темишвару наређено је, да се издаду декрети Богдану Поповићу учитељу и Милани Кировићевој учитељици у В. Бечкерек; Петру Михајловићу учитељу у Модошу, и Јовану Максимовићу учитељу у Оросламошу.

www.unilib.rs На предлог еп. школ. одбора будимског наређује се да се издаду декрети учитељима: Милошу Јовановићу херцег-суљошком, Павлу Станичковом Калазком и Алекси Михалдићу Маишком. (Свршиће се.)

ДОПИС.

(Будимски протопресвитерат.)

Трећи дан ускреса после св литургије у $\frac{1}{2}$ 10 часова обдржавао се школски итнит у српској школи у Калазу, на ком су присуствовали сви чланови шк. одбора и општинско старешинство на челу свог пароха.

Овај испит почаствовао је својим присуством и сам г. Ст. В. Поповић епархијски школски референт, који је на испиту председавао. На позив учитеља, дошао сам и ја да присуствујем на свечаности школског испита, јер ми је Калаз прво суседно место.

Деца су испитивана из свију прописаних школских предмета за I. II. и III. разред, а испит је закључен тек у 1 сахат по подне.

Резултат испита показао је, да се г. Павао Станичков учитељ врло трудио, и да је својој учитељској дужности задоста учинио, јер је како г. референта, тако и све присутне са успехом поверених му ученика врло задовољио. — Што се тиче предавања веронауке, српског и мађарског језика, рачуна умног и писменог, а нарочито гимнастике, то је било што-год изванредно, и вредно је, да сви наши учитељи своје ученике тако и тим начином обучавају.

После испита, држао је г. референт прекрасан говор, који је пуно $\frac{1}{2}$ сахата трајао. Он је у свом говору похвалио учитеља и пароха-управитеља са члановима шк. одбора, и рекао: да му је врло мило, што је оваки леп успех нашао, и да је то знак, да су се сви око напредка школе трудили и заузимали. Изразио се даље, да ће настојати око познатих општина и појединих уважених особа, да овој општини родољубиво у помоћ притеку, да ново школско здање подигне, јер је ова прастара школа врло малена за оволики број деце (име их до 80). На последку поучио је и децу, да се и одселе тако добро владају, да у школу тачно и уредно долазе, и да слушају учитеља и своје старешине, па ће тако свестрано спремити се за мушки живот, и да ће тако од тих честити и ваљани срби, грађани и домољуби постати. При полазку кући, добило је свако дете по давнашњем обичају по један колачић.

После испита позвани су били сви присутни гости и учитељ на ручак код мествог пароха г. Косте Николића, који је већ својим гостољубљем многим србима познат. На позив домаћина пароха дођу после ручка и сви представници цркв. шк. општине Калашке, на челу свог кнеза, и ту их домаћин по имену г. референту представи.

После је у подужем говору г. референт свима наздравио, и дао им је лепе поуке за морални живот и за материјално напредовање. По себи се разуме, да су приликом овом за трпезом појане и наше лепе ускршње песме. —

У Ст. Андрији 27. Марта 1885.

П. Беруб.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(Катедра србскога језика на свеучилишту у Будапешти.) Срби академички грађани на кр. свеучилишту у Будапешти поднели су 9. Марта о. г. вис. кр. уг. министарству просвете молбеницу, да се оснује катедра за србски језик и књижевност у истом свеучилишту, позивајући се између осталог на § 19 XLIV. закон. чл. од 1868. који наређује, да се на отачаственим универзитетима за све земаљске језике имају катедре завести. Молбу ову примио је ректор свеучилишта и изјавио, да ће је као уместну препоручити в. кр. министарству, и да се нада повољном успеху.

(Извештај о стању препарандија у грађанској Хрватској и Славонији за годину 1883—4) Под овим насловом доноси овогодишњи Службени Гласник в. кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, одјела за богоштвоје и јавну наставу К. III. доста обширан извештај о учитељским школама у старом грађанском делу троједне краљевине за прошлу школску годину, из којег се овде само кратки извод саопштава. У обсегу тога дела земље било је лане две земаљске јавне препарандије и то кр. мушка и женска препарандија у Загребу, и две приватне, од којих једна женска у самостану сестара милосрдница у Загребу с правом јавности, а друга православна србска вероисповедна учитељска школа у Карловцу без тога права, која је основана на „Уредби за србско народне школе од 6. Априла 1872.“

Кр. женска препарандија у Загребу имала је само III. течај и с концем те школске године затворена је. За време њезина деветогодишњег обстанка изишло је из ње 170 народних учитељица. Уз женску препарандију код милосрдница постоји и једногодишњи течај за образовање учитељица женског ручног рада, и за образовање забавиља.

Учитељско особље у кр. мушкој и женској препарандији састојало се из 16 особа, међу којима беше један управитељ и 7 редовних наставника, 2 вероучитеља, 1 учитељ гимнастике, 1 учитељица женскога рада и 4 помоћна учитеља. У женској самостанској препарандији делало је 13 учитељских снага.

Ученика било је у три разреда мушке препарандије у Загребу 87; у кр. женској препарандији 32; у самостанској 122. У кр. мушкој препарандији било је 15 ученика православне вере; у кр. женској препарандији биле су две, а код милосрдница учило се 10 ученица православне вере. У кр. мушкој препарандији било је ученика из источне Румелије 1, из Бугарске 4 из Македоније 1; а у самостану беше једна ученица из Русије. У краљ. препарандији од 26 свршених приправника подвргло се учитељском испиту 25, од који су 24 оспособљени за учитеље (и то 1 са отликом) а један је одбачен на годину дана. У кр. женској препарандији све су свршене приправнице за учитељску службу оспособљене и то 10 са одликом. Такође и код милосрдница све 42 свршене приправнице оспособљене су за учитељство и то 20 са отликом. Осим тога 13 кандидаткиња оспособљено је за учитељице ручног рада а 8 за забавиља. — На подпоре приправницима у кр. мушкој препарандији издано је 8225 фор.; а на подпоре

приправницама у оба горња завода 7325 фор. Са препарандијом у самостану милосрдница скончан беше интернат, у ком су биле смештене 52 приправнице. На издржавање кр. мушке и женске препарандије потрошено је те године 21.712 фор. од којих: 18.625 ф. на плате и хонораре, а 3087 на стварне трошкове.

За грађанске школе положише испит 5 кандидата и 3 кандидаткиње, који су сви за способне проглашени.

(Наименовање учитеља) Драгутин Радовић учитељ кр. велике рејалке у Земуну потврђен је у своме звању са насловом професора. Тома Обрадовић припремени учитељ у Липовчани наменован је од в. кр. хрв. слав. земаљске владе за правога учитеља у истом месту. Наместни учитељ у Бјелој Јован Киурина наменован је за привременог учитеља у истом месту. Кандидат учитељства Игњат Огризовић постављен је за привременог учитеља у Кућанци.

Свршена приправница и испитана србска народна учитељица госпођица Александра Ђорђевићева изабрана је за учитељицу у Сиригу.

За привр. учитељицу у Ковиљу постављена је госпођица Даринка Калићева свршена приправница и испитана србско народна учитељица.

За учитељицу у Надаљу привремено постављена је свршена приправница госпођица Цвета Гавриловићева.

За учитеља у србској вероисповедној школи у Качфали у будимској епархији изабран је свршени приправник Светозар Тимотић.

Госпођица Ана Ђурђевићева свршена приправница из Новог Сада постављена за заступницу учитеља III. и IV. разреда мушке школе у Дољњем Милановцу у Србији, а г. Лука Мачкић учитељ III. и IV. разр. школе дољњомилановачке премештен је по потреби за учитеља у Сип у крајинском округу краљевине Србије.

За учитељицу у Мостару изабрана је свршена приправница гђица Катарина Карајанковићева.

(Обућа и одећа за школску децу у Сомбору.) Сомборска штедионица послала је србској црквеној общтини 150 ф. као овогодишњи дар за набавку обуће и одеће овдашњој сиромашној србској школској деци. Местни црквени одбор примио је овај племенити дар са захвалношћу и наредио, да се одмах у почетку идуће школске године од примљеног новца наручи одело и обућа, која ће се најсиромашнијим добрим ђацима сомборских србских школа као дар горњег новчаног завода поделити.

(Извештај о србској основној школи бајској.) Почетком ове школске године, уписало се 30 православне србске деце, и 1 лутеранске вере. У I. разреду, било је 3 мушка, и 4 женске, свега 7; у II. разреду 9 мушких и 10 женских, свега 19; у III. раз. само 2 женске, а у IV. разреду 1 мушких и 2 женске, свега 3. Полгодишњи се испит 14 ог Фебруара у четвртак пре подне држао и испео је сјајно — на особито — свију присутних задовољство Сви законом прописани предмети су се уз најбољи начин предавали — и увидило се да је г. Јован Ђ. Ђосић учитељ, заиста извртну вјештину своју показао. На испиту је било до 15 родољуба школе и на свршетку испита, сви му изјавише своје особито признање

и задовољство; — са жељом: да и у будуће таке поступа. У Баји 15. Фебр. 1885. Милош Димитријевић, парох и шк. управитељ, Ник. Б. Ђорђевић перовођа.

(Србске школе у Хрватској) У прорачунском одбору хрватско сла-
вонске краљевине 8. 9. и 10. Априла о. г. по римском повела се реч и о
србским вероисповедним школама. Срби посланици саборски, као чланови
тога одбора, бранили су србску ствар и изrekli су свечано, да у право-
славној цркви неможе бити службе Божије без саучешћа народа, а ово се
постићи може само тако ако се у народној школи својој деца науче чи-
тању и појању црквеном, што се у садањој покомунаљеној школи не-
постићи. Барон Јован Живковић јавно је изјавио, да ће се одсада
и он заузимати за вероисповедну школу; јер комунална школа у хрват-
ској подкопава веру и иде на оштећење народности србске, а он жели да
се србска деца у школи за србље васпитавају. „Дајте нам нашу србску
школу — рече он, — па ће одмах бити међу нама љубави и братимства.“
Прослављени наш књижевник Др Јован Суботић казао је: да он никада
није био пријатељ хрватског школског закона, па није ни сада, јер тај
закон тако се приказује србину, као да се њиме смера да се србски на-
род одроди од своје вере и од свога бића; и зато ће и од сада радити
да се тај закон са бољим и целисходнијим измени.

ПРИКАЗИ.

1. „Коло“ за гласовир од Др Јована Пачу-а Српски народ
нема величанствених опера, да њима задобива свет, али има зато српску
песму, српске звуке. Неверујем, да има српскиња, које свирају у гласо-
вир, да неби радостно и одушевљено неговале српску песму, српске звуке.
Коме не заигра срце од милине, кад чује коло — коло-наоколо. Ови прави
српски звуци чарају срце сваког србина, и он њих у највећем усхићењу
радо слуша. Ето дичне српкиње, сад се вама пружа опет прилика, да
можете неговати ону милу српску игру „Коло.“

Српска књижара браће М. Поповића у Новоме-Саду издала је
„Коло“ за гласовир, које је написао наш велеуважени уметник Др. Јо-
ван Пачу. Иста књижара издала је већ год. 1883. такођер једно „коло“
од Др. Јована Пачу-а т. ј. о преносу костију српског песника Бранка
Радичевића, које је „коло“ српски народ том приликом прозвао „Бранко-
вим Колом.“ Не треба обашка препоручивати ово ново „коло.“ Српском
свету је име Др. Ј. Пачу-а, као првог српског уметника на гласовиру и
композитора познато. Желио би, да ово лепо ново „коло“ ни у једној
српској кући неоскудјева, где се негује музика и то наиме српска му-
зика. Издање је врло угледно и украшено са сликом композитора. Цена
је 1 форинта.

Блажск.

РАЗНО.

(Хиљадугодишња прослава првих просветитеља Славјанских.) Преосве-
штени епископи далматински, бокооторски и горњокарловачки, митропо-

лити београдски и сарајевски, и архимандрит цетињски распослали су свештенству и народу својих епархија пастирска писма, у којима наређују, да се у свима црквама 6. Априла ове год. на хиљадугодишњи дан смрти св. Методија епископа моравског прослави успомена св. равноапостолних просветитеља славјанских.

Као што из јавних листова дознајемо св. Синод православне цркве у Русији, желећи овековечити у православном руском народу успомену на прве славјанске учитеље, који су св. Евангелије на славјански језик превели и основу положили црквеној просвети међу православним славјанима, наредио је: 1. Да се одсада на литијама о великом вечерњу, на недељним и празничним јутрењима после Евангелија, и уобште у свима молитвама и на одпустима, где се поименце спомињу света три јерарха и други велики угодници Божији, одмах после имена св. Николаја Мирликијског има уметнути препорука молитвама „Иже во святыхъ отецъ Методія и Кірілла учителей словенскихъ.“ 2. Да се у свима месецословима под 6. Априла значи дан блажене кончине св. Методија, а 14. Фебруара дан блажене кончине св. Кирила, а успомена св. Методија и Кирила 11. Маја да се сматра од сада као средњи црквени празник и да се означаје у календарима крстом у полукругу; 3. Да се на сва три поменута празника обавља сваке године на вечерњу, и јутрењу велико светитељско правило и полијелей (с величанијем) и да се служи свечана служба Божија. 4. Ове године 6. Априла да се носи Литија и да цео дан сва звона по свима црквама звоне у славу хиљадугодишњице првих учитеља и просветитеља славјанских. Овде још приметити ваља, да је службу св. Кирилу и Методију епископом моравским учитељем словенским за успомену њихову 11. Маја, још године 1862. дивно сачинио покојни митрополит московски Филарет, која је служба те исте године штампана у Русији, а прештампана у Србском Београду.

(Дар школама). Из закладе покојнога архимандрита Стевана Михаловићева, којом као саставним делом фонда „Школскога Листа“ рукује срб. црквена общтина Сомборска, по смислу завештања, примило је уредништво овога листа за 1885. годину 9 ф., за које се шаље „Шк. Лист“ ове године на дар србским народним школама у Дарди, Р. Хидошу, Чобанцу, Литоби и Ланчугу (будимској дијецези), као и у Јасеновцу, Плашком и Црвеном Боку у горњокарловачкој дијецези.

(Дар приправницима). Пречастни господин Константин Дивидовић православни свештеник Х. М. Вашархељу и некадашњи отлични питомац србске учитељске школе сомборске, изволио је осим листа што за себе држи, „Школ. Л.“ за ову годину подарити четворици сомборских приправника, који се добро уче и примерно владају. Дар овог родољубивог и врлог свештеника даје се приправницима Богољубу Бакаловићу из Добановаца, Јовану Шикопарији из Жабља, Тимотији Јовановићу из Вршца и Ђорђу Ђорђевићу из Ирига.

По заузимању госпођице Еве Манојловићеве учитељице у Т. Хиђошу, тамошњи школски старатељ г. Сава Јованов послао је предплату на два примерка „Шк. Л.“ да се на дар дају двојици приправника, који су примернога владања. Извршујући жељу честитог овог старине, јављамо

WWW.UNILIB.BS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

да се дар његов даје приправницима Стевану Коларићу и Јустину Ма-
нојловићу.

Пресветли господин Ливије Радивојевић председник стола седмо-
рице у Загребу, осим „Школ. Листа“ што за себе држи сваке године од
како свај излази, изволио је ове године предлатити још за један при-
мерак „Школ. Л.“, који се као дар његове пресветлости шаље госпођици
Даринки Пековићевој приправници трећег разреда родом из Панчева.

Господин Драгутин Дадић учитељ у Ади, осим листа што за себе
држи, изволио је предлатити за ову годину још за једног сиромашног
приправника. Овај се дар даје Павлу Ђосићу приправнику I разреда,
који је родом из Кишфалубе, места рођења дародавчевога.

Госп. Димитрије Ђорђевић учитељ кулпински, осим листа што га
прима, изволио је предплату послати још за један примерак, који се даје
као његов дар Светиславу Лончарићу приправнику I разреда.

(*Ново сиротиште у Острогону.*) Примас Угарски Шимор жртвовао је
200.000 фор. готова новца на оснивање сиротишта за сирочад из своје
епархије са особитим обзиром на сирочад учитеља римских вероисповед-
них школа. Исти је на обнову и украшење горостасног трула у цркви
остогонској недавно 175 000 фор. покљонио.

(„Пчела.“) У Београду изилази „Пчела“ илустрован орган за раци-
онално пчеларство, година III уређује: Драгутин Посниковић, издаје:
књижарница В. Валожића у Београду. „Пчела“ стаје за годину 3 фор.
Преплату треба шиљати из Аустро-Угарске, Босне, Херцеговине и Црне
Горе једино књижарници Браће Јовановића у Панчеву. — Уредништво
ово препоручује својима читаоцима, како држање овога листа, на коме
најбољи србски пчелари с ове и с оне стране Саве и Дунава раде, тако
и пчеларство, као врло пробитачно узгредно занимање за свакога народ-
ног учитеља.

(„Записки учитеља.“) Између различитих педагогијских часописа
руских особиту пажњу нашу заслужују: „Записки учитеља, педагогически
научни и семейный журнал“ који у Москви излази, и то у месечним
свезкама сваког месеца (осим Јунија и Јулија) на 100 страница. Годишња
је цена ван Русије 5 рубаља. Садржај овог часописа за 1884. годину ве-
ома је богат и поучан. Ми овај ваљани часопис препоручујемо за држање
учитељским друштвима, читаоницама и имућнијим Србима, који руски чи-
тају. Предплата се шаље на атресу редакције „Записки учитеља“ Мос-
ква, Арбатъ, д. Каринской.

(*Писаљке*). За обичне писаљке, којима пишу деца у школи на таб-
лицама дознаје се, да у њиховим бојама била, модра, зелена, жута, црве-
на, има отрова, сичана, и било је случајева да су деца држећи писаљку
у устима, зло пролазила. Зато се данас закраћују голе писаљке, него се
иште, да су до резнице замотане артијом, или у дрвелој љусци као и
плајвази дрвени.

(*Беседа у Сомбору.*) Србско певачко друштво у Сомбору давало је
6. Априла сјајну беседу, која се састојала из два дела. Први духовни
део састављен је из следећих предмета: 1. Тропар: „Јако апостоловъ
единоправни“ сложио г. Ј. К. Борјановић, поје мешовити лик. 2. Говор

у славу св. славјанских просветитеља, од Мите Поповића песника. 3. „Херувика“ од Бортјанскога, поје мушки лик. 4. „Песма пригодница“ приказао М. Поповић. 5. „Господи услыши молитву мою“ поје мушки лик. Други световни део беседе састојао се из најлепших песама по композицији Дра Јовала Пачу-а, од којих је неке он сам свирао на хармонијуму уз пратњу на гласовиру, а неке је певало честито сомборско певачко друштво.

НОВЕ КЊИГЕ.

Уредништву овом достављене су на приказ ове књиге :

„Knjižnica za učitelje, roditelje, uzgojitelje i sve prijatelje pučkoga uzgoja, izdaje uz pripomoć više zagrebačkih učitelja M. Zugšvert 1884. Praktična uputa kod obuke u računstvu za I. razred. (Broj od 1—10).“ Zagreb, knjigotiskara С. Albrechta. — Цена 30 нов. а за приправнике 25 новчића. Књига ова може служити као ваљано упутство за прву наставу у рачуну.

„*Општи земљиш* за најстарије разреде основних школа са обзиром на аустро уgarsку монархију, саставио Јован Благојевић учитељ српске више девојачке школе сомборске. Друго поправљено и знатно проширено издање. У Сомбору, издање књижаре Мил Каракашевића. Цена 36 новч.

„*Међуневиза*, писма приче и слике из живота у Србији, написао М. Ђ. Милићевић. У Београду 1885.“

„*Вардар*, календар за просту годину 1885, која имат 365 дни. Во Беч. Цена 1. грош. Календар је овај за мађедонске србе, писан од чести тамошњим наречајем.

„*Из живота светих угодница Божијих.*“ Свеска I. У Н.-Саду, штампарија А. Пајевића. Цена 60 нв.

„*Пловирад прича Жил-Вернова*“ превео Бранко Мушицки, у Новом Саду издање штампарије А. Пајевића. цена 60 нов.

„*Историја о прекрасном Јосифу* у стиховимо од Милована Видаковића, четврто издање поправљено по данашњем новом правопису. Издање књижаре браће Поповића у Н. Саду 1885. Цена 20 новчића.“

„*Горски Вијенац*“ сачинио Петар Петровић Његуш, са сликом прослављенога писатеља. Издање књижаре браће Поповића у Н. Саду 1885. Цена 50 новчића.

„*Српски Свет*“ удесио Пет. М. Никетић учитељ, са шест слика и једном колорисаном картом србских земаља. Друго поправљено издање. Београд 1885. Добити се може у књижари В. Валожича у Београду. Цена је 1 динар и 50 пара у српском новцу.

НЕКРОЛОГ.

Павле Кречаревић најстарији редовни професор на сремско-карловачкој србској великој гимназији преселио се у вечност 13. Марта о. г. у 64. години живота а 32-ој години професорске службе. Покојник је ро-

ђен у Сент-Андреји, свршио је права и богословију пре покрета од 1848. и положио је за младости адвокатски а по том и професорски испит. За време свог многогодишњег службовања имао је више стотина ученика, који сада у разним крајевима роду, цркви и отачаству као образовани људи у различитим службама служе. Нека је вечна успомена овом многогодишњем трудбенику на пољу народне просвете!

Јелисавета Катанићева даровита и лепо образована млада српкиња родом из Митровице, која је 1882—3 године висшу девојачку школу у Новом Саду са отличним успехом, а 1883—4. први приправнички разред у Сомбору с најбољим успехом свршила, али због слабог здравља и ради опорављења и оснажења свог по савету лекарском морала за неко време школу оставити, — преселила се у вечност у цвету младости своје у седамнајестој својој години 9. Марта о. г. у кући својега деде по матери господара Ђорђа Поповића трговца у Беочину. Бог јој дао у рају насеље!

Михаил Томашевић приправник првог разреда у србској учитељској школи сомборској преселио се у вечност 25. Марта ове год. у Великој Ђикинди у 22 ој години млађаног живота свог код својих родитеља, куда је по дозволи управитељевој пред ускршње празнике ради опорављења свог отишао био. Покојник је био доброга срдца, примерног владања и врло приљезан младић а имао је особиту вољу к звању учитељском.

Душан Марковић отлични приправник првог разреда у Сомбору, који је због грудне болести морао још пред Божић школу оставити и зарад лечења и домаће неге кући својој вратити се, преминуо је 9. Марта у Јарковцу.

Нека им Господ подари вечни покој, и нека утеши ожалошћене родитеље!

 Славне црквене обштине, којима сам за школу њихову, у смислу в. наредбе школскога Савета послао подигне бројеве „Школ. Листа“ за 1884. годину, учтиво умољавам, да ми за исте 1 ф. 50 н. накнадно пошаљу, а све оне обштине, којима ове године „Шк. Л.“ шаљем, нека изволе уз то још и овогодишњу предилату од 1 ф. 50 н.; свега дакле 3 форинта а. вр. што скорије путем поштанске ушутнице мени доставити.

Прва два броја „Школ. Листа“ не могу се више добити. Ко би жељео од броја 3. до краја ове године „Школ. Лист“ држати, нека изволи за тих десет бројева 1 ф. 20 н. (приправници и богослови половину од тога, дакле 60 новчића) послати и свој наслов на поштанској ушутници означити.

У Сомбору, 9. Априла 1885

Ник. Ђ. ВУКИЋЕВИЋ,
уредник и издаваатељ „Школскога Листа.“

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Витерман.